

1. Inleiding

Den Helder gaat verder. Dat is de doelstelling die september vorig jaar in het bestuursakkoord Den Helder Perspectief is afgesproken.

De gemeenteraad heeft de Strategische Visie 2020 tegen het licht gehouden. Op die manier is inzicht verkregen in de relatie tussen de in de visie opgenomen doelstellingen en de vraagstukken van vandaag en morgen. Dat leidde tot de conclusie dat:

~ de zes hierna genoemde doelen van de Strategische Visie 2020 onverkort van kracht blijven;
~ er aanleiding is daarbinnen accenten aan te brengen die extra aandacht verdienen, mede omdat het stabiliseren van het inwonertal op 60.000 geen uitgangspunt meer is.

Daarmee blijft de opdracht om te werken aan:

1. een duurzame economie;
2. het tegengaan van sociale zwakte;
3. het vergroten van variëteit in woonmilieus;
4. het professionaliseren van toerisme en recreatie;
5. een levendig stadshart;
6. een bij een centrumgemeente passende infrastructuur.

De nadruk wordt gelegd op vraagstukken die niet langer op een oplossing kunnen wachten; in het belang van Den Helder en haar inwoners.

2. Den Helder anno 2016

De belangrijkste gegevens over de sociale, fysieke en financiële structuur van de gemeente Den Helder - de uitgangspunten van deze Kadernota- zijn weergegeven in onderstaande infographics

SOCIALE STRUCTUUR

Bevolking 1-1-2016:
56.279

0-19 jaar:
11.509

20-64 jaar:
33.103

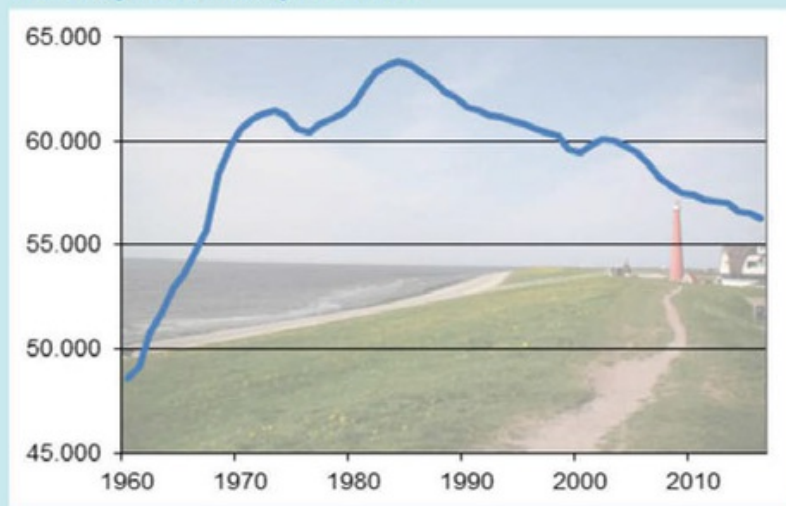
65 en ouder:
11.667

Aantal huishoudens;
26.484

	Den Helder	Nederland
Jongeren met jeugdhulp	10,3%	7,9%
Gemiddeld besteedbaar inkomen	€ 19.100	€ 20.600
Huishoudens met bijstandsuitkeringen (% t.o.v. totaal aantal huishoudens)	6,7%	5,6%

Bevolkingsontwikkeling 1960-2016

Bevolkingsprognose 2040

FYSIEKE STRUCTUUR

13.377 ha water

17.880 hectare

4.510 ha land

Oppervlakte Den Helder

313 kilometer
wegen

27.939
woningen

373 ha
openbaar groen

FINANCIËLE STRUCTUUR

Baten per inwoner

Den Helder	Nederland
€ 3.226	€ 3.166

Lasten per inwoner

Den Helder	Nederland
€ 3.127	€ 3.256

Algemene uitkering Gemeentefonds

Den Helder	Nederland
€ 1.063	€ 998

Woonlasten

Eenpersoonshuishouden

Den Helder	Nederland
€ 598	€ 637

Meerpersoonshuishouden

Den Helder	Nederland
€ 697	€ 709

3. Programma's

Programma 1 Bestuur en Ondersteuning

Het programma Bestuur en Ondersteuning gaat over de gemeentelijke externe dienstverlening aan inwoners en bedrijven, én over de ondersteuning van het bestuur. De gemeente Den Helder geeft invulling aan goed, gezond en veilig leven in de stad. Dit realiseren we door kwalitatief goede besluitvormingsprocessen, consistente en integraal afgewogen bestuurlijke adviestrajecten en een goed onderhouden bestuurlijk relevant extern netwerk.

De inwoners van Den Helder worden gestimuleerd om constructief mee te denken over voorstellen die hieraan bijdragen. Het is van groot belang om binnen de diverse beleidsvelden, de denkkraft van inwoners en

bedrijven te benutten, en in te spelen op hun ideeën. De inwoners worden daarnaast ook betrokken bij de ontwikkelingen in hun woon- en leefomgeving. Binnen dit programma wordt met bewoners in gesprek gegaan over de bestuurlijke koers.

Inwoners, ondernemers en bezoekers moeten veilig gebruik kunnen maken van de mogelijkheden die Den Helder biedt. Door kwalitatief goede afspraken met bedrijven, zorginstellingen en hulpdiensten reageren we proactief en vanuit een strakke regie, effectief op fysieke veiligheidsproblemen. De gemeente heeft de regierol op het gebied van het lokaal veiligheidsbeleid en geeft hier uitvoering aan door elke vier jaar een Lokaal Integraal VeiligheidsBeleid (LIVB) vast te stellen.

Voor alle beleidsvelden geldt dat samenwerking noodzakelijk is om tot de beste resultaten te komen. We hebben het dan niet alleen over samenwerking binnen de gemeente, maar ook over samenwerking met gemeenten in de Kop van Noord-Holland, en in Noord-Holland-Noord. De in 2016 ingestelde Regionale Raadscommissie Noordkop adviseert de gemeenten in voorbereiding op de besluitvorming bij dit soort samenwerkingsverbanden.

Doelenboom

- 1.1 Vergroten van participatie met inwoners en ondernemers in gemeentelijke besluitvormingsprocessen;
- 1.2 Versterken van deelname gemeente Den Helder in regionale samenwerkingsverbanden;
- 1.3 Excellente dienstverlening aan inwoners en bedrijven;
- 1.4 Adequate informatievoorziening aan inwoners en bedrijven:
  - 1.4.1 het in stand houden van goede parkeervoorzieningen, door een financiële bijdrage (parkeerbelasting) van bezoekers en inwoners;
  - 1.4.2 het bieden van effectieve en passende hulp bij een crisis of calamiteit;
  - 1.4.3 een goede en efficiënte regionale brandweer die voldoet aan de landelijke eisen, en een rampenbestrijdingsorganisatie die voldoet aan de eisen van de Wet veiligheidsregio's.
  - 1.4.4 het aanjagen van de doorontwikkeling en nauwe samenwerking tussen gemeente, marine en regionale brandweer bij de totstandkoming van een specialistische brandweer.
- 1.5 Een goed beveiligde zeehaven:
  - 1.5.1 alle bedrijven hebben in het kader van de havenbeveiliging een actuele gecertificeerde kade.
- 1.6 Veilige evenementen:
  - 1.6.1 kwalitatief goed georganiseerde en veilige evenementen.
- 1.7 Inwoners, ondernemers en bezoekers kunnen veilig gebruikmaken van de mogelijkheden die Den Helder biedt.

Autonome ontwikkelingen

Parkeerbelasting

Met ingang van 2017 is de parkeerbelasting geen onderdeel meer van een gesloten parkeersysteem, waarin kosten en baten elkaar in evenwicht houden. De opbrengsten uit de parkeerbelasting vallen vanaf dat moment toe aan de algemene middelen van de gemeente en worden zichtbaar in het programma Bestuur en Ondersteuning.

Voorstel	Parkeerbelasting		
Doel	De geraamde opbrengst in overeenstemming brengen met de opbrengsten die reëel te verwachten zijn.		
Motivatie	De opbrengsten blijven achter bij de verwachtingen. Dit wordt veroorzaakt door maatschappelijke ontwikkelingen (gewijzigd koopgedrag, afnemend centrumbezoek, toenemend aantal plekken voor gratis parkeren). Bovendien wordt vanaf 2019 het wegvallen van een groot aantal betaalde parkeerplaatsen voorzien (Bernardplein).		
Financieel	Bedrag	Lasten	Dekking
	2017 €137.697 2018 €135.943 2019 €325.943 2020 €325.943	2017 €137.697 2018 €135.943 2019 €325.943 2020 €325.943	Algemene middelen
Toelichting financieel	Bij de vaststelling van de Parkeervisie 2009 is besloten een egalisereserve in te stellen, om op die manier de hogere kosten binnen de parkeereexploitatie -met name vanwege investeringen in parkeergarages- gedurende een aantal jaren te kunnen opvangen. Deze egalisereserve blijkt echter niet toereikend en verliest zijn doel, nu de kosten en opbrengsten binnen twee verschillende programma's worden verantwoord. Hierdoor verliest de egalisereserve feitelijk zijn bestaansrecht en zou deze kunnen vrijvallen (het financiële effect is in dit overzicht niet opgenomen).		

Voorstel	ICT-ondersteuning aan de bedrijfsvoering		
Doel	Het borgen van de bestaande ICT-voorzieningen, de minimaal noodzakelijke doorontwikkeling daarvan en het voldoen aan nieuwe wettelijke eisen.		
Motivatie	<p>Nieuwe wettelijke eisen en externe ontwikkelingen, zoals het landelijk programma Digitale Overheid 2017 en een toename en verbreding van de digitale dienstverlening aan inwoners, bedrijven en instellingen, hebben gevolgen voor de bedrijfsvoering:</p> <ul style="list-style-type: none"> • verhoogde aandacht voor informatiebeveiliging; • digitale samenwerking en zaakgericht werken; • toename van dataopslag als gevolg van digitaal werken; • plaats- en tijdonafhankelijk werken. <p>Op basis van een concernbrede inventarisatie van de ICT-behoefte zijn de prioriteiten voor 2017 bepaald. Gezien de beperkte financiële ruimte zijn we uitgegaan van het minimale scenario, waarbij alleen wordt ingezet op het borgen van de bestaande ICT-voorzieningen, de minimaal noodzakelijke doorontwikkeling daarvan en het voldoen aan nieuwe wettelijke eisen.</p>		
Financieel	Bedrag	Lasten	Dekking
	2017 €212.730 2018 €164.780 2019 €164.780 2020: €164.780	2017 €212.730 2018 €164.780 2019 €164.780 2020: €164.780	Algemene middelen

Haven

De samenwerking met de Koninklijke Marine én gerelateerde ontwikkelingen bij de haven vormen de basis voor

autonome ontwikkelingen van het toekomstige beleid.

Doorontwikkeling

Autonome doorontwikkeling van bevolkingszorg, havenbeveiliging en evenementenveiligheid zal binnen de huidige scope plaatsvinden.

Ketenhuis en Sociaal Wijkteam

Binnen een half jaar zorgt een nog op te stellen bestuursopdracht voor kennisverbreding, versterking van samenwerking en optimalisatie van processen bij het Ketenhuis en het Sociaal Wijkteam.

Vergunningverlening

Op het gebied van vergunningverlening en het toezicht hierop, is sprake van enkele wetswijzigingen. Zo worden sinds 1 januari 2016 vergunningen Wabo digitaal afgehandeld. Als voorbereiding op de Omgevingswet zijn de volgende stappen noodzakelijk: het digitaal toezicht houden op de vergunningen Wabo en het digitaal uitvoeren van periodieke controles op de brandveiligheid. Voordelen hiervan zijn dat efficiënter en zorgvuldiger wordt gewerkt, en beter integraal toezicht kan worden gehouden.

Individueel Keuze Budget (IKB)

Er worden voorbereidingen getroffen, zodat op 1 januari 2017 het IKB kan worden ingevoerd. In de begroting dient rekening te worden gehouden met de invoering van het IKB en dan vooral met het (eerder) uitbetalen van vakantiegeld.

Veiligheidsregio NHN

In het algemeen bestuur van de Veiligheidsregio NHN is een nieuwe kostenverdeelsleutel vastgesteld. De gemeentelijke bijdrage is in 2016 gestegen. De stijging werd veroorzaakt door in het algemeen bestuur besproken beleidsopties en kostendoorberekeningen. De bijdrage ging van € 3.248.958 in de eerste berekeningen, via een verhoging naar € 3.338.000 (RVO15.0086), naar een totale gemeentelijke bijdrage van € 3.525.344. In de conceptbegroting 2017 wordt gerekend met een bijdrage van € 3.533.000. Deze autonome ontwikkeling zorgt uiteindelijk voor een noodzakelijke structurele verhoging van in totaal € 285.000.

Nieuwe ontwikkelingen

Ondernemersfonds

Stichting Ondernemen aan Zee ontvangt uit de verhoging van de OZB-tarieven van niet-woningen (met ingang van 2016 van 5% naar 10%) jaarlijks een bijdrage voor het ondernemersfonds. Rechtspersonen kunnen voor activiteiten die passen binnen de doelstellingen van het ondernemersfonds om een bijdrage vragen. Een (substantieel) deel van dit bedrag komt ten goede aan citymarketingactiviteiten die belegd zijn bij de stichting Top van Holland. Ondernemersverenigingen met trekkingsrecht, stichting Top van Holland en andere rechtspersonen kunnen zo de komende jaren een impuls geven aan het ondernemersklimaat van de gemeente.

Veiligheid

Op het gebied van (fysieke) veiligheid worden de komende jaren nieuwe ontwikkelingen verwacht vanuit de behoefte aan een intensiever en hoger niveau van beveiliging. Mede door internationale ontwikkelingen zoals terreurdreiging en radicalisering, is dit beleidsterrein behoorlijk in ontwikkeling. Hierbij speelt samenwerking tussen diverse overheidsdiensten een belangrijke rol. Het zorgt voor het aanscherpen van zowel bestaand als nieuw beleid.

Asielzoekers

Het beleidsveld dat in verbinding staat met de (internationale) vluchtelingenproblematiek is in beweging. Hierbij komen beleidsonderwerpen zoals publieke gezondheid, maatschappelijke onrust, sociale veiligheid,

beveiliging en nationale veiligheid in beeld. We spelen in op deze ontwikkelingen en werken waar mogelijk mee aan nieuw beleid.

Dierenwelzijn

In de Visie Dierenwelzijn is uitgegaan van extra middelen van € 13.000, structureel voor de dierenambulance en dierenwelzijnsorganisaties (DWO). De dierenambulance heeft, behalve voor gemaakte ritten, ook een budget van € 3.000 dat kan worden ingezet voor andere zaken zoals materiaal of extra dierenartskosten bij uitzonderingsgevallen. DWO heeft de vrijheid om zelf te kunnen vaststellen waar en waarvoor de eigen middelen

worden ingezet. Dat kan zijn voor één van de afzonderlijke organisaties of voor een gezamenlijk doel dat wordt uitgevoerd door alle organisaties gezamenlijk, zoals bijvoorbeeld extra voorlichting en/of educatie.

Vergadersysteem

Het vergadersysteem in de raadzaal, Plaza en de trouwzaal dateert uit 2007/2008, en had feitelijk al in 2012/2013 moeten worden vervangen. Dit is echter niet gebeurd, waardoor de vervanging in 2016 urgent is geworden. Er is hiervoor geen budget beschikbaar. Het voornemen is om nog dit jaar het huidige systeem te vervangen door een draadloze oplossing. De investeringslasten zullen hierdoor voor het eerst in 2017 opkomen, waarbij een afschrijving van vijf jaar zal worden gehanteerd. Het draadloze systeem wordt uitgebreid met een systeem om het stemgedrag inzichtelijk te maken.

Investeringskosten:	
Vervanging audio-visuele middelen voor raadzaal, trouwzaal en plaza	€ 148.200
Uitbreiding met stemfunctionaliteit	€ 57.000
	€ 205.200
Jaarlijkse exploitatiekosten	€ 2.587

Tabel 1: Investeringskosten (bedragen zijn gebaseerd op een offerte van DB AV van 24-02-2016)

De investeringskosten worden verspreid over meerdere jaren, waarbij jaarlijks ook exploitatiekosten zijn verschuldigd.

	2017	2018	2019	2020
Vervanging audio-visuele middelen voor raadzaal, trouwzaal en plaza	€35.568	€34.382	€33.197	€32.011
Uitbreiding met stemfunctionaliteit	€13.680	€13.224	€12.768	€12.312
Exploitatielast	€2.587	€2.587	€2.587	€2.587
Eindtotaal	€51.835	€50.193	€48.552	€46.910

Tabel 2: Investeringskosten (x € 1000)

Nieuw beleid

Voorstel	Formatie
Doel	Uitbreiding formatie om invulling te kunnen geven aan ambities van het coalitieakkoord.

Motivatie	Bij de samenstelling van het collegeprogramma is kennis genomen van de consequenties daarvan voor de belasting van de ambtelijke organisatie. De werkzaamheden gericht op het bereiken van een economische impuls en daarmee de kans op meer werkgelegenheid, vergen de komende jaren extra capaciteit.		
Financieel	Bedrag	Lasten	Dekking
	2017 €100.000	2017 €100.000	Algemene middelen
	2018 €100.000	2018 €100.000	
	2019 €100.000	2019 €100.000	

Voorstel	Kosten Veteranendag		
Doel	Jaarlijkse Veteranendag behouden.		
Motivatie	Jaarlijks komt deze vraag terug vanuit de raad.		
Financieel	Bedrag	Lasten	Dekking
	2017 €20.000	2017 €20.000	Algemene middelen
	2018 €20.000	2018 €20.000	
	2019 €20.000	2019 €20.000	

Voorstel	Parkeerbelasting		
Doel	Uitbreiding van de mogelijkheden voor gratis parkeren in het centrum.		
Motivatie	Consequenties van voorgestelde maatregelen in <i>Visie Parkeren</i> .		
Financieel	Bedrag	Lasten	Dekking
	2017 €205.000	2017 €205.000	Algemene middelen
	2018 €205.000	2018 €205.000	
	2019 €205.000	2019 €205.000	

Programma 2 Openbare ruimte

Een openbare ruimte die schoon, heel en veilig is, draagt in hoge mate bij aan de leefbaarheid. Kortom: een stad waar het prettig is om te wonen, te werken en te recreëren.

Eisen die wij in de aanpak van de openbare ruimte stellen, zijn: schoon, heel en veilig, betaalbaar en uitvoerbaar, innovatief, maatschappelijk verantwoord en inspeland op de ontwikkelingen in de stad. Met een vijftal speerpunten geven wij focus aan: klimaatbestendig en duurzaam, differentiatie, uitnodigend en bruikbaar, samenwerken aan de stad, groenwaarden en -waardering.

De gemeente heeft de verantwoordelijkheid om locaties binnen Den Helder goed bereikbaar te houden. Daarmee optimaliseren we het leefklimaat en de verkeersveiligheid. Deze taak heeft veel raakvlakken met het beheer van de openbare ruimte, de ruimtelijke inrichting en de economische ontwikkeling.

Met wijkgericht werken willen we een antwoord bieden op vraagstukken vanuit de wijk over de fysieke woon- en leefomgeving en de sociale en maatschappelijke aspecten daarvan. Als regiegemeente doen we een stapje terug en tegelijkertijd maken we het mogelijk dat inwoners en andere partijen voorwaarts treden. Kernwoorden hierbij zijn: samenwerking, integraliteit, dienstverlening, participatie en zelfredzaamheid.

Doelenboom

2.1 Inwoners stimuleren de fiets nemen:

- 2.1.1 goed onderhouden fietsinfrastructuur;
- 2.1.2 goede fietsstallingen bij station en centrum.

2.2 Verbeteren van de bereikbaarheid naar en in de gemeente:

- 2.2.1 logische rijroutes met goede parkeervoorzieningen.
- 2.2.2 lobby bij Rijk en Provincie voor verbetering van de doorstroming op routes naar Den Helder, en de bereikbaarheid per openbaar vervoer.

2.3 Het gewenste kwaliteitsniveau van de wegeninfrastructuur bereiken:

- 2.3.1 de implementatie van het nieuwe integrale beheersysteem (Gisib);
- 2.3.2 onderhoud prioriteren, en inzichtelijk maken wat wel en -gezien de budgetten- niet kan worden uitgevoerd;
- 2.3.3 Een veilig gebruik van de wegeninfrastructuur.

2.4 Gebiedsgericht werken:

- 2.4.1 wanneer in een gebied onderhoud wordt uitgevoerd, zal ook direct naar het straatmeubilair worden gekeken;
- 2.4.2 onderhoud per gebied aanpakken en afstemmen op ontwikkelingen en onderhoudsplannen van derden en/of andere vakdisciplines.

2.5 Een duurzame, veilige stad:

- 2.5.1 door het verbeteren van de gelijkmatigheid en het lichtniveau een hogere verkeer-sociale veiligheid realiseren;
- 2.5.2 borden en straatmeubilair worden alleen geplaatst daar waar dit voor de veiligheid van de weggebruiker noodzakelijk is;
- 2.5.3 voor het veilig gebruik van de wegeninfrastructuur kan het ook noodzakelijk zijn om straatmeubilair of borden te verwijderen;
- 2.5.4 bijdragen aan het behalen van de doelstellingen van het energieakkoord.

2.6 Inhalen van achterstallig onderhoud:

- 2.6.1 minder meldingen/klachten van inwoners van Den Helder.

2.7 Zorgen dat zoveel mogelijk mensen in onze gemeente naar hartenlust kunnen sporten en recreëren in een groene omgeving:

- 2.7.1 toeristische en recreatieve initiatieven worden gefaciliteerd;
- 2.7.2 kansen om speelgelegenheden of speelaanleidingen te creëren, worden benut.

2.8 Met een duurzame en efficiënte aanpak het gewenste kwaliteitsniveau van het openbaar groen bereiken;

- 2.8.1 groene bewonersinitiatieven op het gebied van zelfbeheer worden gefaciliteerd;
- 2.8.2 de implementatie van het nieuwe integrale beheersysteem.

2.9 Evenementen bevorderen die bijdragen aan de identiteit van de stad en een regionale of (inter)nationale uitstraling hebben.

2.10 Toename van het aantal overnachtingen en bestedingen in Den Helder:

- 2.10.1 innovaties binnen het gebied van de verblijfsrecreatie mogelijk maken;
 2.10.2 ontwikkeling en inrichting van de recreatieve terreinen laten aansluiten bij de verwachtingen van recreanten en toeristen.

Autonome ontwikkelingen

Afsluitpalen

Het afgelopen jaar is er landelijk veel aandacht geweest voor eenzijdige ongevallen met fietsers, voornamelijk als gevolg van afsluitpalen die niet goed zichtbaar zijn. Het landelijk beleid is erop gericht om het aantal ongevallen terug te dringen. Op lokaal niveau betekent dit het inventariseren van de aanwezige palen en het mogelijk verwijderen of beter zichtbaar maken hiervan.

Voorstel	Parkeergarage Koninckshoek		
Doel	Omwille van de veiligheid van mensen en beperking van grote (constructieve) schade aan het gebouw en de bovenliggende woningen, een zelfsturende sprinklerinstallatie plaatsen.		
Motivatie	De aanleg is wenselijk vanuit de normen die de Veiligheidsregio aan een dergelijke parkeergarage stelt. De raadscommissie heeft aangegeven de financiële afweging te willen maken in de Kadernota.		
Financieel	Bedrag	Lasten	Dekking
	€350.000	€39.583	Algemene middelen
Toelichting financieel	Het beschikbaar gestelde krediet wordt op grond van de Nota Afschrijvingsbeleid geactiveerd. De jaarlijkse kosten komen ten laste van de parkeereexploitatie. Bovendien is er sprake van een bedrag van €6.000 additionele beheers- en onderhoudskosten		

onderwerp	2016	2017	2018	2019	2020
Gladheidsbestrijding		49	49	49	49
Begraafplaatsrechten		70	70	70	70
Pacht strandpaviljoen	-10	-10	-10	-10	-10
Areaalverandering		59	59	59	59
Kosten kwaliteitsimpuls		25	25	25	25
Indexatie		70	70	70	70

Gladheidsbestrijding

Volgens HVC (tariefbrief 2016) bedragen de jaarlijkse kosten voor gladheidsbestrijding in totaal € 196.000. Dit bedrag is opgebouwd uit een vaste vergoeding van € 112.129 en een vergoeding voor 15 strooibeurten van € 5.606 per uitruk, in totaal € 84.090. Het budget in de begroting vanaf 2017 is € 147.000.

Begraafplaatsrechten

De begraafplaats is niet kostendekkend. De daling aan inkomsten zet verder door. De voornaamste reden

hiervoor is de vermindering van het aantal verlengingen van grafhuur en huur van ruimte op de urnenmuur. De inkomsten zijn in 2017 begroot op € 399.000. De prognose is dat de inkomsten uitkomen op maximaal € 320.000. Een negatief verschil dus van € 70.000.

Areaalverandering

Het areaal openbare ruimte verandert continu. Gronden worden verkocht en ontwikkeld, waarbij het onderhoud -in afwachting van deze ontwikkeling- vanuit het budget vastgoedontwikkeling wordt gefinancierd. De opbrengsten van de verkoop van deze gronden vallen toe aan de algemene reserve, na aftrek van de gemaakte kosten. Soms, zoals bij Kooypunt en 't Laar, betekent dit dat de gemeente na ontwikkeling de infrastructuur in eigendom terugkrijgt en dus verantwoordelijk is voor het beheer. Dekking van deze beheerkosten moet worden gevonden in het programma Openbare Ruimte. De belangrijkste areaaluitbreiding is Kooypunt fase 3, waarvan de openbare ruimte in 2016 wordt overgedragen aan de gemeente.

Indexatie

De voorbereiding van het uitvoeren van groot onderhoud en onderhoud van de openbare ruimte, worden voor het grootste deel uitbesteed (invoering Regieconcept). De aanbestedingen waren, mede door de economische crisis, de afgelopen jaren gunstig. Hierdoor is kostenneutraal of met positief resultaat gewerkt. Ook zijn de budgetten voor beheer en onderhoud verlaagd. De afgelopen jaren is gekozen om deze bezuinigingen vorm te geven door leveringen door derden niet te indexeren. Echter, deze indexatie vindt wel plaats vanuit de leveranciers. Nu de economie aantrekt, leidt dit tot minder mogelijkheden binnen de bestaande budgetten. Wij stellen voor om 50% van het tekort door het wegvallen van de indexatie te compenseren. De resterende 50% en de vorig jaar opgelegde bezuiniging van € 165.000 wordt structureel opgelost door keuzes te maken in het kader van gedifferentieerd beheer.

Kwaliteitsimpuls openbare ruimte

Vanuit de uitgangspunten van Nieuw Perspectief Openbare Ruimte wordt de keuze gemaakt voor gedifferentieerd beheer. Dat betekent dat we bereid zijn om voor onderdelen van de openbare ruimte die een buurt- of wijkoverstijgend belang hebben, in materiaalgebruik en materiaalbeheer te kiezen voor extra kwaliteit. Omdat de middelen maar één keer kunnen worden uitgegeven, betekent het dat we keuzes moeten maken. Extra kosten voor kwaliteit in inrichting en beheer van bijvoorbeeld het Julianapark, de Beatrixstraat en de Marsdiepstraat moeten worden gecompenseerd door verlaging van het kwaliteitsniveau op andere locaties. Omdat het stadshart een cruciale schakel is in de economische ontwikkeling van de stad, willen we niet alle beheerkosten afwentelen op andere delen van het stadshart of andere woonbuurten. Het voorstel is daarom om de beheergelden op te hogen met 25% van de beheerkosten kwaliteitsimpuls.

Pacht strandpaviljoen

Jaarlijks verhuurt de gemeente strandplaatsen aan uitbaters, voor het plaatsen van slaapstrandhuisjes, strandpaviljoens en strandcabines op het strand. Er is geconstateerd dat de begrote opbrengsten van deze huren in de gemeentelijke begroting niet overeenkomen met de werkelijke inkomsten op basis van de contracten. Voor 2015 zijn de inkomsten begroot op een bedrag van € 120.688, terwijl de werkelijke opbrengsten € 110.206 bedroegen. Voor 2014 was € 129.939 begroot en was de werkelijke opbrengst € 95.826. Om tot een realistische begroting te komen, wordt voor 2017 en de jaren daarna uitgegaan van de werkelijke opbrengsten. Dit betekent een begroting op basis van huur- en pacht opbrengsten voor 2015 van € 110.206. Voor de jaren vanaf 2016 wordt dit bedrag geïndexeerd, tussentijdse wijzigingen daargelaten (bijvoorbeeld bij eenzijdige beëindiging van huurcontracten). Het begrote bedrag zal dan worden bijgesteld.

Nieuwe ontwikkelingen

Fietsprojecten

Belangrijk voor onze gemeente is het in 2016 herijkte Provinciale programma Kleine Infrastructuur. Vanuit dit programma is het mogelijk om 50% subsidie te krijgen op fietsprojecten. Voor de Polderweg is een investeringskrediet beschikbaar gesteld. De reconstructie is echter uitgesteld in verband met de vertraging van het project De Zusters. Hierdoor is het alsnog mogelijk om subsidie aan te vragen als bijdrage in de verbetering van het profiel voor de fietsers op de Polderweg. Daarbij zijn nog twee projecten waarvoor zowel een investeringskrediet als een subsidie wordt gevraagd: fietspad Duinweg en bruggen fietspad Ooghduyne.

Niet alleen in Den Helder speelt het vraagstuk van een goede fietsenstalling bij het station. De Tweede Kamercommissie heeft van de minister recent de evaluatie van het actieplan Fietsparkeren bij stations ontvangen. De VNG heeft gevraagd om het actieplan na 2017 te verlengen, om gemeenten voldoende kans te bieden om samen met ProRail en de NS de capaciteitsproblemen op te lossen. In dat kader zijn wij in gesprek met deze partijen om tot verbetering van de fietsvoorziening te komen.

Openbare verlichting

Binnen de openbare verlichting vinden continu innovaties plaats. Door de snelheid waarmee vernieuwingen worden doorgevoerd, is het niet mogelijk om met al deze ontwikkelingen mee te gaan.

Een ontwikkeling waar we de komende jaren zeker rekening mee moeten houden, is de uitfasering van het zogenoemde TF-sigitaal. Dit signaal schakelt de openbare verlichting aan en uit. Netbeheerder Liandyn zorgt nu nog voor dit signaal, maar dat gaat veranderen: aan- en uitzetten van de verlichting wordt een gemeentelijke taak. Daarvoor lopen op dit moment diverse proeven.

Nieuw beleid

onderwerp	2016	2017	2018	2019	2020
Nieuw Perspectief			50		
Buurtbemiddeling		30	30	30	30
Omvormen Schapendijkje		60			
Herinrichting Streepjesberg		250			

Nieuw Perspectief

In het kader van de Visie Openbare ruimte in Nieuw Perspectief wordt een integrale aanpak van de openbare ruimte voorgestaan. Twee van de basisprincipes daarbij zijn innovatie en het inspelen op ontwikkelingen in de stad. Nieuw voorziene ontwikkelingen of kansen moeten worden opgepakt, waarbij ruimte moet zijn voor experimenteren en snel handelen. Wij stellen daarom voor een budget van € 50.000,- voor 2018 beschikbaar, om de vernieuwing van deze werkwijze een extra impuls te geven.

Voorstel	Buurtbemiddeling Den Helder voortzetten		
Doel	Vormgeven aan zelfredzaamheid samenleving, ontlasting van politie, gemeente en woningstichting.		
Motivatie	Buurtbemiddeling met vrijwillige mediators kan alleen functioneren met een duurzaam geborgde coördinator.		
Financieel	Bedrag	Lasten	Dekking
	€30.000	€30.000	Algemene middelen
Toelichting financieel	Betreft kosten coördinator InWerking (12 uur/week) en interne kosten.		

Voorstel	Omvormen van het voor autoverkeer afgesloten gedeelte Schapendijkje tot fietspad.		
Doel	Afgesloten gedeelte voor autoverkeer voldoet aan randvoorwaarden fietspad .		
Motivatie	Het voor autoverkeer afgesloten gedeelte Schapendijkje is herkenbaar als fietspad.		
Financieel	Bedrag	Lasten	Dekking
	€60.000	€60.000	Algemene middelen
Toelichting financieel	Kosten versmalling weggedeelte van het voor autoverkeer afgesloten gedeelte Schapendijkje.		

Voorstel	Fietspad Duinweg		
Doel	Realiseren van vrijliggend fietspad Duinweg.		
Motivatie	Om de verkeersveiligheid op de Duinweg te verbeteren, wordt een vrijliggend fietspad langs de Duinweg aangelegd, om zo de verkeerssoorten te kunnen scheiden.		
Financieel	Bedrag	Lasten	Dekking
	€280.000	€140.000	50% subsidie en 50% algemene reserve
Toelichting financieel	De gemeentelijke bijdrage wordt opgenomen in de kadernota. Daarnaast wordt een BDU-subsidie bij de provincie aangevraagd. De realisatie sluit aan op andere werkzaamheden in de wijk Nieuw Den Helder.		

Voorstel	Bruggen fietspad Ooghduyne		
Doel	Het opheffen van het knelpunt in het fietspad.		
Motivatie	Door aanleg van een brug en het verplaatsen van het fietspad, de fietsroute logischer en aantrekkelijker maken.		
Financieel	Bedrag	Lasten	Dekking
	€325.000	€200.000	Schatting BDU-subsidie €125.000,-, reserve Drooghe Weert €200.000

Toelichting financieel	De BDU-subsidie moet nog worden aangevraagd. In de reserve Drooghe Weert zit €200.000. De subsidieaanvraag wordt een jaar uitgesteld, om zo de aanleg van de burg en het verplaatsen van het fietspad naar 2018 te kunnen verschuiven. Dan sluiten de werkzaamheden namelijk aan op het onderhoud van het asfalt van het huidige fietspad en het renoveren van de andere brug. Er worden zoveel mogelijk werkzaamheden gebundeld uitgevoerd (vanuit de in Perspectief Openbare Ruimte vastgelegde gebiedsgerichte aanpak).
-------------------------------	--

Voorstel	Natuur- en recreatie ontwikkeling Streepjesberg		
Doel	Herinrichting van de Streepjesberg/vrijkomende sportvelden.		
Motivatie	De wijk Nieuw Den Helder wordt momenteel getransformeerd van een wederopbouwwijk van vlak na de oorlog met veel hoogbouw, centrale voorzieningenzones en met de rug naar de omgeving toe, naar een duinwijk die zachte overgangen heeft en onderdeel is van het gebied Duinen Noordkop. De vrijkomende grond bij de Streepjesberg kan worden benut om een geleidelijke overgang te creëren van wijk naar natuur. Natuurontwikkeling biedt ook extra recreatieve mogelijkheden, in samenhang met de padenstructuur in het aangrenzende duingebied. Er liggen kansen voor subsidie bij de provincie, als cofinanciering vanuit de gemeente aanwezig is.		
Financieel	Bedrag	Lasten	Dekking
	€250.000	€250.000	Algemene middelen

Programma 3 Economische zaken

Den Helder richt zich op een ontwikkeling als centrumstad van de Kop van Noord-Holland, met de daarbij behorende voorzieningen en werkgelegenheid. Het economisch beleid kan niet los worden gezien van het beleid dat is gericht op wonen en vrije tijd. In het economisch beleid leggen we de focus op de ontwikkeling van de maritieme sector, windenergie en toerisme. De verbonden partijen Port of Den Helder en Den Helder Airport zijn voor ons belangrijke partners in de ontwikkeling van de werkgelegenheid. Met de aanwezigheid van zowel een haven als een luchthaven heeft Den Helder immers veel vestigingsvoordelen te bieden.

Doelenboom

3.1 Creëren van een optimaal klimaat voor bedrijven om zich te vestigen:

3.1.1 aantrekkelijke binnenstad (leegstand voorkomen).

3.2 Kennis behouden en versterken in de regio:

3.2.1 kennisinstellingen faciliteren.

3.3 Ruimte bieden op bedrijfsterreinen en voldoende kaderuimte:

3.3.1 faciliteren van Port of Den Helder en Den Helder Airport;

3.3.2 promotie van bedrijfslocaties voor vestiging.

3.4 Vraag en aanbod tussen arbeidsmarkt en onderwijs beter in balans brengen:

3.4.1 faciliteren van initiatieven daartoe.

3.5 Profileren van Den Helder als toeristische bestemming:

3.5.1 ruimte bieden voor innovatieve concepten;

3.5.2 promotie van wat Den Helder te bieden heeft.

Autonome ontwikkelingen

Detailhandel

Afgelopen jaren is gebleken dat de detailhandel het moeilijk heeft. Dit is in Den Helder, net als in veel andere steden, merkbaar in het stadshart. De verwachting is dat nog meer winkel(ketens) failliet zullen gaan of hun vestigingen in aantal zullen moeten verminderen. Omdat er niet één oplossing is om de daaruit voortkomende leegstand in de binnenstad weg te nemen, zullen we de komende jaren samen met ondernemers, banken en vastgoedeigenaren samenwerken om een aantrekkelijk winkelgebied te creëren.

Bedrijfsterreinen

De Ladder voor duurzame verstedelijking dwingt gemeenten om samen te werken om een overaanbod van bedrijfsterreinen te voorkomen. Daarbij is flexibiliteit en een ondernemersgerichte benadering belangrijk. Het bedrijvenloket West-Friesland, regio Alkmaar en Kop van Noord-Holland werken hierin samen. Bij de bedrijvenloketten kunnen ondernemers terecht voor een actueel overzicht van het aanbod van onder andere werklocaties.

Olie en gas

De markt van olie en gas staat onder druk. In hoeverre deze trend langer dan 2016/2017 duurt, is niet te voorspellen. Dit heeft invloed op de huidige situatie van de zee- en luchthaven, zoals bijvoorbeeld het tempo en/of de omvang waarin gebiedsontwikkelingen worden ingezet. Dat effect is ook terug te zien in het uitblijven van het uitkeren van dividend.

Nieuw beleid

De Kop Werkt!

De gemeenten uit de Kop van Noord-Holland hebben de gezamenlijke inzet op de economische ontwikkeling van de regio gebundeld in vier bestuursopdrachten, te weten havensontwikkeling, aansluiting arbeidsmarkt en onderwijs, destiniatiemarketing en het Regionaal Ambitiedocument Kop van Noord-Holland. Deze vier bestuursopdrachten staan niet los van elkaar: de ene is niet uit te voeren zonder de andere. Daarom zijn ze ondergebracht in één programma De Kop Werkt!. De provincie wil dit programma cofinancieren, met een maximum van € 15 miljoen. De gemeenten zijn gevraagd om per inwoner € 91,60 beschikbaar te stellen. Bij de begrotingsbehandeling heeft Den Helder al € 3 miljoen gereserveerd, aanvullend moet nog € 2,2 miljoen beschikbaar worden gesteld.

Dienstverlening

De doelstelling om de dienstverlening zoveel mogelijk digitaal te hebben geregeld, sluit aan bij de wens om ondernemers optimaal te faciliteren in de aanvraag van vergunningen, subsidies en ontheffingen. Digitalisering kan ook leiden tot een maximale toegang tot de gewenste informatie (open data).

DMO Holland boven Amsterdam

In 2016 is de oprichting van de destinatiemarketingorganisatie DMO Holland boven Amsterdam een feit. Het biedt de mogelijkheid om de marktpositie van de toeristische producten van Noord-Holland-Noord te verbeteren. Doel is een toename van het aantal verblijfstoeristen én bestedingen. In aanvulling hierop zal de stichting Top van Holland zich richten op de citymarketing in relatie tot wonen, werken en vrije tijd. De stichting krijgt hiervoor een jaarlijkse subsidie van de gemeente van € 45.000 en daarnaast vanaf 2016 een substantiële bijdrage uit het ondernemersfonds.

Voorstel	Medefinanciering basisorganisatie MCN		
Doel	MCN is van belang voor de ontwikkeling van de maritieme sector, voor de koppeling arbeidsmarkt en onderwijs en het binden van kennis aan de regio.		
Motivatie	De doorontwikkeling van MCN als basisorganisatie is vooralsnog mede afhankelijk van overheidsbijdragen. Een structurele bijdrage van €100.000 is nodig om het voortbestaan te borgen. Een optie is dat in de toekomst deze bijdrage deels via De Kop Werkt! wordt gedaan.		
Financieel	Bedrag	La sten	Dekking
	€100.000	€100.000	Algemene middelen
Toelichting financieel	Naast de inkomsten als ledenbijdragen en bijdragen in natura van de Koninklijke Marine, is dit bedrag nodig om de kosten van de basisorganisatie van MCN te dekken.		

Voorstel	Verhogen bijdrage aan Top van Holland		
Doel	Top van Holland verzorgt de afstemming van de evenementenkalender en adviseert het verenigingsleven op het gebied van sport en cultuur in Den Helder, door kleinschalige evenementen of voorstellingen.		
Motivatie	In de voorbereiding van de cultuurvisie kwam deze ondersteuningsbehoefte van de kleinere culturele organisaties sterk naar voren.		
Financieel	Bedrag	Lasten	Dekking
	€25.000	€25.000	Algemene middelen
Toelichting financieel	Hoewel de behoefte is geuit door culturele instellingen hoort deze ruimtevrager binnen dit programma, omdat vanaf 2017 vanuit dit programma de subsidie aan Top van Holland wordt betaald (was eerder Bestuur en Middelen). Belangrijk is bovendien de afstemming met het eigen evenementenbeleid.		

Programma 4 Onderwijs

Inleiding

De gemeente Den Helder heeft veel te bieden op het gebied van onderwijs: van goed basisonderwijs en speciaal onderwijs tot een volwaardig VWO. Onderwijs is belangrijk voor de toekomst van Den Helder. Daarom heeft de gemeente de ambitie om het aanbod op MBO- en HBO-niveau te versterken en te verbreden. In het in 2015 vastgestelde Onderwijshuisvestingsplan is de route geschetst waarlangs de onderwijsinstellingen hun aanbod op deze ambitie gaan afstemmen.

Doelenboom

4.1 Kwalitatief goed en gevarieerd onderwijshuisvestingsaanbod:

4.1.1 adequate onderwijshuisvesting;

4.1.2 adequaat leerlingenvervoer.

4.2 Kwalitatief goed onderwijs:

4.2.1 alle leerlingen van 12-23 jaar behalen een tartaalkwalificatie en ontwikkelen hun talenten

---

Autonome ontwikkelingen

Onderwijshuisvestingsplan

In december 2015 is geconcludeerd dat de realisatie van de brede school Drooghe Bol niet zal plaatsvinden. Wel hebben de verschillende onderwijsinstellingen hun vragen neergelegd over verbetering en onderhoud van hun huisvesting (De Rank, De Hofstee, De Vloedlijn). Het gesprek over deze plannen loopt. Ook willen we ruimte bieden aan een goede voorziening voor kinderopvang en naschoolse opvang. Het Onderwijshuisvestingsplan is kaderstellend voor de beschikbare middelen. De effecten van dit plan moeten in de meerjarenraming voor het jaar 2020 nog worden verwerkt. Door jaarlijkse tekorten wordt de komende vier jaar een bedrag van ongeveer € 2,2 miljoen ten laste van de egalisatiereserve gebracht. Vanaf 2017 zijn de fictieve inkomsten bevroren op het niveau van 2016. Met ingang van 2021 wordt het gesloten systeem beëindigd en worden de lasten vastgesteld op basis van het huisvestingsprogramma. Vanaf dat jaar zijn geen middelen meer beschikbaar vanuit de egalisatiereserve.

De daling van het aantal inwoners en de vergrijzing leiden tot een krimpende beroepsbevolking en een dalende instroom bij het onderwijs (zowel basis- als voortgezet onderwijs). Prognoses wijzen uit dat het aantal kinderen in het basisonderwijs in de periode 2006 tot 2020 daalt met ruim vierhonderd. De gemeente stelt zich ten doel het aanbod van schoolgebouwen duurzaam af te stemmen op het aantal leerlingen. Geen leegstand dus en geen schaarste. Dit vraagt om een zorgvuldige, uitgebalanceerde en duurzame aanpak in samenspraak met de besturen van het basisonderwijs. In het vastgestelde integraal huisvestingsplan is uitgewerkt hoe in de komende jaren wordt omgegaan met de onderwijshuisvesting ten opzichte van het dalende aantal leerlingen. Uitgangspunten zijn clustering van schoolgebouwen en geen toename van het aantal vierkante meters onderwijshuisvesting. Vanaf 2020 zijn geen middelen meer beschikbaar vanuit de egalisatiereserve.

De Doggershoek

De basisscholen en Scholen aan Zee geven onderwijs aan kinderen uit de opvanglocatie De Doggershoek. De gemeente ontvangt van het COA kostendekkende bijdragen voor de daarvoor benodigde voorzieningen.

Nieuw beleid

Voorstel	Community College/Maatschappelijke stages
Doel	Lyceum aan Zee in staat stellen om haar leerlingen maatschappelijke stages te laten doen.

Motivatie	Het belang om leerlingen in het voortgezet onderwijs te leren zich belangeloos in te zetten voor de maatschappij blijft groot. Lyceum aan Zee wil dit onderdeel behouden in het lesprogramma. Via community college, een netwerkomgeving waarin partners elkaars deskundigheid en mogelijkheden benutten, kunnen jongeren buiten de schoolmuren extra kennis en ervaring opdoen.		
Financieel	Bedrag	Lasten	Dekking
	€ 70.000	structureel	Algemene middelen
Toelichting financieel	De kosten betreffen een subsidie bestemd om de organisatiekosten van Lyceum aan Zee te dekken.		

Programma 5 Sport, cultuur en recreatie

Cultuur is belangrijk voor Den Helder; het geeft onze stad kleur. Het draagt bij aan persoonlijke ontwikkeling, stimuleert het onafhankelijk denken en leidt tot verbinding tussen onze inwoners. Het blikveld van mensen wordt verbreed en er ontstaat meer onderling begrip. Kortom: cultuur geeft meerwaarde als het gaat om de leefbaarheid, economie en het toerisme in Den Helder. Den Helder is daarmee het culturele hart van de regio en straalt dat uit met voorzieningen als theater De Kampanje, de musea en tal van culturele evenementen zoals Sail Den Helder en Clipper Round The World Race.

Zo bepaalt het historisch erfgoed de identiteit van ons gebied. Het heeft gebruikswaarde, toekomstwaarde en belevingswaarde. Door behoud en ontwikkeling van het erfgoed kan een belangrijke bijdrage worden geleverd aan het woon- en verblijfsklimaat van Den Helder. Met de bijdrage van het Waddenfonds kan bijvoorbeeld het voormalige casino in Huisduinen worden herontwikkeld.

Iedereen in Den Helder –zowel jong als oud– moet in zijn eigen buurt kunnen sporten en bewegen. Sporten en bewegen is niet alleen leuk, maar legt ook de basis voor een gezonde en actieve levensstijl. Daarom wil de gemeente zoveel mogelijk aansluiten bij landelijke projecten die gezond bewegen promoten. Het is belangrijk dat de gemeente beschikt over goede sport- en beweefaciliteiten.

Den Helder is trots op haar groene karakter. Zo kan iedereen, jong en oud, hier met plezier wonen en werken. Recreanten vinden hun weg in de stad, door het mooie achterland, het bos- en duingebied en aan zee. Ook op en bij het vele binnenwater dat Den Helder rijk is, vinden veel mensen ontspanning. Daarnaast trekt het grote aantal evenementen dat het hele jaar door in de stad plaatsvindt, vele bezoekers.

Een aantrekkelijke groene leefomgeving zorgt voor meer sociale veiligheid en nodigt uit om te bewegen. Het verbetert de leefbaarheid, gezondheid en ook het economisch klimaat. Groene initiatieven van bewoners dragen hier nog verder aan bij. Moestuinen, geveltuinen en ingerichte boomspiegels zorgen voor meer sociale cohesie, ecologie en biodiversiteit.

Doelenboom

5.1 Zoveel mogelijk inwoners van Den Helder sporten en bewegen, en ontwikkelen zo hun eigen talent:

5.1.1 subsidiemogelijkheden met focus op leeftijdsgroepen jonger dan 23 jaar of ouder dan 60 jaar;
5.1.2 door inzet van het Jeugd Sportfonds (JSF) meer kinderen uit minimagezinnen de kans bieden tot sportdeelname.

5.2 Exploiteren van voldoende kwalitatief goede sportvoorzieningen:

5.2.1 zwembad, sportparken en gymzalen van goede kwaliteit.

5.3 Den Helder kent een veelzijdig, artistiek interessant aanbod aan culturele voorzieningen:

5.3.1 kinderen maken kennis met cultuur;

5.3.2 zoveel mogelijk mensen nemen deel aan cultuur;

5.3.3 door inzet van het Jeugd Onderwijs Cultuurfonds (JOC) meer kinderen uit minimagezinnen de kans bieden tot cultuureducatie en cultuurbeleving;

5.3.4 Den Helder als het culturele hart van de regio;

5.3.5 cultureel ondernemen stimuleren.

5.4 Ondersteuning van het behoud van het historisch waardevolle erfgoed en het stimuleren van de belangstelling hiervoor:

5.4.1 verbinden van de cultuurhistorische beleidsdoelen met ruimtelijk beleid;

5.4.2 erfgoed behouden en ontwikkelen als drager van de identiteit van Den Helder.

5.5 Met een duurzame en efficiënte aanpak het gewenste kwaliteitsniveau van het openbaar groenvoorziening bereiken:

5.5.1 groene bewonersinitiatieven op het gebied van zelfbeheer worden gefaciliteerd;

5.5.2 de implementatie van het nieuwe integrale beheersysteem (gisib) vindt plaats.

5.6 Zorgen dat zoveel mogelijk mensen in onze gemeente naar hartenlust kunnen sporten en recreëren in een groene omgeving:

5.6.1 het openbare sportpark Quelderduijn heeft een stedelijke functie en wordt daarom nog beter ingericht om de recreatieve en eventueel toeristische functie waar te maken;

5.6.2 toeristische en recreatieve initiatieven worden gefaciliteerd, vooral in de recreatieknooppunten Helderse Vallei, Willemsoord, Huisduinen en Julianadorp aan Zee (o.a. waddenwandelen, wandelrouten netwerk, Stelling Den Helder, fiets- en kanoroutes);

5.6.3 kansen om speelgelegenheden of speelaanleidingen te creëren, worden benut. Hierbij kijken we naar slimme combinaties met andere beleidsterreinen. Bij ingrepen in de openbare ruimte houden we rekening met de behoeften van kinderen en betrekken we kinderen bij het realiseren van speelgelegenheden.

Autonome ontwikkelingen

Erfgoed

In 2017 wordt een nieuwe gemeentelijke visie op erfgoed (monumenten, archeologie en historisch landschap) opgesteld en worden de gemeentelijke Erfgoedverordening (2010) en de Nota Cultuurhistorische waarden geactualiseerd. Aanleiding hiervoor is een tweetal wetten: de Erfgoedwet is in december 2015 door de Eerste Kamer vastgesteld en de Omgevingswet wordt 1 januari 2018 van kracht. Bescherming van de gemeentelijke monumenten wordt geborgd in het Omgevingsplan.

Sport

Wij stellen een Accommodatieplan op voor de binnen- en buitensportaccommodaties. Hierdoor ontstaat onder andere inzicht in het areaal, het gebruik, financiën en geplande investeringen.

Met Rugbyclub Den Helder is geen overeenstemming bereikt over het aangaan van een gebruiksovereenkomst conform het Sportbesluit, in combinatie met het realiseren van een nieuw clubgebouw. De geplande investering van € 300.000 evenals de daarmee gepaard gaande bezuiniging van jaarlijks € 38.000 vervalt.

Door het updaten van de begroting sportaccommodaties kunnen de kosten voor het aanleggen van een tweede kunstgrasveld van FC Den Helder worden gevonden binnen de huidige begrotingslasten.

Door een nieuwe taxatie van de WOZ-waarde neemt voor een aantal sportparken en gymzalen de hoogte van de OZB-aanslag toe. Een aantal gebruikers van de sportparken worden ook met deze verhoging geconfronteerd, waar het gaat om het gebruikersdeel van de OZB. De gemeente ervaart zelf de effecten hiervan voor het zwembad. De extra OZB-lasten voor dit gebouw bedragen € 25.000.

Nieuw beleid

Bij de begroting 2016 is uitgesproken dat bij de behandeling van de kadernota 2017 nader moet worden gezien of het nodig is de bezuinigingsmaatregelen op sport (korting sportverenigingen en onderhoud Quelderduyn) daadwerkelijk structureel in te zetten.

Voorstel	Aanpassen bezuinigingstaakstelling Triade, schouwburg, bibliotheek		
Doel	Een meer evenredige verdeling van bezuinigingsmaatregelen tussen de drie instellingen.		
Motivatie	<p>Uit gesprekken blijkt zoals verwacht dat de bibliotheek en de schouwburg tijd nodig hebben om hun exploitatie aan te passen aan de nieuwe huisvesting. Dit zou betekenen dat de bezuinigingen in 2017 geheel voor rekening van Triade zou komen en in 2018 voor rekening van de bibliotheek en Triade. Bovendien is schouwburg De Kampanje bij de voorbereiding van de bouw een jaarlijkse indexering van 2% van de subsidie tot 2019 toegezegd (extra jaarlijkse kosten €20.000). Dit belemmert het gezamenlijke zoekproces. Er is in de gesprekken nog geen aanleiding gevonden om het einddoel van de bezuiniging (€400.000 in 2019) los te laten. De partijen hebben echter meer tijd nodig om de benodigde maatregelen in beeld te brengen.</p> <p>Wel wordt voorgesteld om een deel van de bezuiniging al op te leggen, om daarin zo meer sturing te geven. Voor Triade stellen wij voor om in 2017 de subsidie vast te leggen op €1.024.000 (bij een verwachte inflatiecorrectie van 0,72% resulteert dit in een bezuiniging van ca €40.000) en in 2018 op €1 miljoen. (een bezuiniging van circa €72.000). Met ingang van 2016 is er op het budget voor de bibliotheek een bezuiniging van €15.000 structureel gerealiseerd. De drie instellingen is gevraagd om in de aanloop naar de begrotingsbehandeling zelf met een voorstel te komen ter verdeling van de opgelegde bezuiniging voor de jaren 2019 en 2020. Als uitgangspunt mee te geven dat de schouwburg in 2019 in ieder geval niet meer subsidie zal ontvangen dan €1.580.000 (niveau 2016).</p>		
Financieel	Bedrag	Lasten	Dekking
Bezuinigingstaakstelling Triade, schouwburg, bibliotheek		2017: €45.000+€20.000 2018: €113.000+€20.000	Algemene middelen
Toelichting financieel	Voor 2017 betekent dit een ruimtevrager van €65.000 en voor 2018 €133.000 (deel bezuiniging dat niet wordt waargemaakt + extra indexatie schouwburg).		

Voorstel	Middelen reserveren voor culturele innovatie, om uitvoering te kunnen geven aan het speerpunt cultureel ondernemen dat onderdeel is van de visie Cultuur. Deze middelen zijn niet bedoeld voor de culturele instellingen schouwburg De Kampanje, Triade en de Bibliotheek.		
Doel	Uitvoering geven aan de visie Cultuur. Bij de culturele verenigingen en organisaties is behoefte aan een steuntje in de rug bij experimenten of nieuwe initiatieven.		
Motivatie	Cultureel ondernemen is een van de speerpunten in de visie Cultuur. Om experimenten en cultureel ondernemerschap te stimuleren zijn middelen nodig. Inzet is om eenmalige bijdragen beschikbaar te stellen om initiatieven in de startfase te ondersteunen.		
Financieel	Bedrag	Lasten	Dekking
	€20.000,-	€20.000,-	Algemene middelen

Programma 6 Sociaal Domein

Kernwoorden binnen het programma Sociaal Domein zijn zelfredzaamheid en eigen kracht. Het doel hierbij is dat iedere inwoner van Den Helder kan meedoen in de samenleving, vanuit eigen niveau en draagkracht. De gemeente biedt de voorwaarden om te kunnen meedoen: een sociale stad met actieve inwoners, een gezonde leefstijl en aandacht voor elkaar. Het geven van informatie, advies en ondersteuning is belangrijk voor het behoud en herstel van zelfredzaamheid. Daarbij schept goed onderwijs de basis; samen met regiogemeenten wordt extra inzet gepleegd om te voorkomen dat jongeren voortijdig zonder diploma school verlaten.

We gaan uit van de kracht van onze inwoners om op eigen wijze en met behulp van hun netwerken vorm te geven aan het dagelijks leven. De ondersteuning van de gemeente is daarbij aanvullend en alleen waar nodig. We beogen een beweging naar voren: van specialistische jeugdzorg en maatwerkvoorzieningen Wmo, naar meer integrale basishulp en algemene voorzieningen, én van basishulp en algemene voorzieningen naar meer zelfoplossend vermogen van inwoners. Bij deze overgang is een integrale blik op de problematiek van onze burgers noodzakelijk. Daarvoor hanteren we het begrip zelfredzaamheid als uitgangspunt, omdat dit zowel alle generaties als leefgebieden van het menselijk leven omvat.

Doelenboom

6.1 Duurzame financiering van Buurtbemiddeling Den Helder, die met vrijwilligers bemiddelt bij burenruzies in de Helderse samenleving.

6.2 Burger is tevreden over dienstverlening die zelfredzaamheid ondersteunt:

6.2.1 burger vindt snel informatie en de aanvraag van diensten/producten wordt snel afgehandeld;

6.2.2 goed (digitaal) bereikbaar, maar ook persoonlijk indien nodig.

6.3 Iedere inwoner van Den Helder kan meedoen in de samenleving, op eigen niveau en draagkracht:

6.3.1 bevorderen van de eigen kracht van inwoners. Preventief acteren door inzet van laagdrempelige algemene voorzieningen, waardoor inwoners minder gebruik maken van maatwerkvoorzieningen. Het bieden van (zicht op) werk en het investeren in de groep van 0 tot 12-jarigen is hierbij belangrijk;

- 6.3.2 het bevorderen van de sociale samenhang, de mantelzorg, het vrijwilligerswerk en de veiligheid en leefbaarheid in de gemeente;
- 6.3.3 bieden van een vangnet (in de vorm van maatwerkvoorzieningen) voor inwoners die (tijdelijk) niet in staat zijn om op eigen kracht vorm en inhoud aan hun leven te geven;
- 6.3.4 verminderen en voorkomen van stapeling van voorzieningen;
- 6.3.5 versterken van het armoedebeleid met een sterkere focus op preventie. Dit moet leiden tot minder inwoners die in armoede leven.

Autonome ontwikkelingen

Voorstel	Het uitbreiden van de formatie met een halve FTE op het gebied van informatiebeveiliging (wettelijke verplichting vanuit privacy) met als aandachtsgebied het sociaal domein.		
Doel	Voorkomen van data-lekken		
Motivatie	½ fte		
Financieel	Bedrag	Lasten	Dekking
	€35.000		
Toelichting financieel	Op basis van een gemiddelde loonsom van ongeveer €70.000 is €35.000 opgenomen.		

Anticipeerregio

Den Helder is qua bevolkingsontwikkeling onderdeel van een anticipeerregio. Dit betekent dat we als regio te maken krijgen met een substantiële bevolkingsdaling, die gepaard gaat met ontgroening en vergrijzing. Krimp- en anticipeerregio's hebben te maken met mismatches in vraag en aanbod op het terrein van bijvoorbeeld arbeidsmarkt, wonen (onder andere herstructurering) en voorzieningen voor ouderen. De indicatoren op diverse gebieden laten zien dat Den Helder ten opzichte van vergelijkbare verstedelijkte gebieden meer problematiek heeft.

Het bestrijden van demografische veranderingen is niet realistisch, het begeleiden van de gevolgen ervan en het beperken van ongewenste effecten wel. Demografische veranderingen zijn vaak langjarige trajecten, die vragen om een nieuwe innovatieve aanpak en andere vormen van samenwerking. Regionaal samenwerkende partijen zijn hiervoor primair verantwoordelijk: gemeenten, maatschappelijke organisaties, inwoners en bedrijven.

Samenwerking economie, onderwijs en arbeidsmarkt

Op grond van de Participatiewet heeft de gemeente Den Helder tot taak optimale, duurzame arbeidsparticipatie te realiseren voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Daarnaast hebben we binnen het economisch domein opdracht de economische vitaliteit van de regio te bevorderen. Terwijl werkgevers de personeelsvraag bepalen, zorgt het onderwijs voor het aanbod van gediplomeerde beroepskrachten. Voor een optimale dynamiek op de arbeidsmarkt is goede regievoering hierop essentieel. Gemeenten hebben op arbeidsmarktgebied zowel een wettelijke taak als een overkoepelend, algemeen maatschappelijk belang. Daardoor komt de gemeente de faciliterende rol toe. Om inhoud te geven aan deze rol verbinden we het economische domein met het sociale domein, door optimale afstemming te zoeken tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt.

Preventie

Het thema preventie is vooral ten aanzien van de jeugd belangrijk. De gemeente wil daarom vooral investeren in de groep van 0 tot 12-jarigen.

Langer zelfstandig thuis wonen

Om langer zelfstandig thuis wonen voor senioren en andere doelgroepen mogelijk te maken, werken corporaties, zorgorganisaties en de gemeente samen aan de veranderopgave in het woningaanbod, met aandacht voor toegankelijkheid en betaalbaarheid. Daarbij is coördinatie op het aanbod van belang, evenals bewustwording bij inwoners.

Vluchtelingen; nieuwe Nederlanders

De toestroom van vluchtelingen naar Nederland heeft vanzelfsprekend ook gevolgen voor de ontwikkeling van Den Helder. Honderden vluchtelingen vonden de afgelopen jaren een huis in onze gemeente. Door deze exponentiële toename van het inwonersaantal, is de vraag naar (maatwerk)voorzieningen die wij als gemeente bieden, ook aanzienlijk toegenomen. Aangezien ook de komende jaren nog honderden nieuwe inwoners welkom worden geheten, zal deze tendens zich voortzetten. Hierdoor wordt de opgave om iedere inwoner van Den Helder mee te laten doen in de samenleving een steeds grotere uitdaging.

Ontwikkelingen Transformatie en Innovatie Sociaal Domein

Den Helder staat voor een grote veranderopgave: de transformatie van het Sociaal Domein. In dit proces staat de vraag voorop hoe de zelfredzaamheid en participatie van inwoners kan worden bevorderd. Door de vergrijzing ontstaat een toenemende vraag naar levensbestendig wonen en de beschikbaarheid van nabije zorg. Het gaat om het op gang brengen van een beweging die resulteert in een vitale netwerksamenleving: een samenleving waarin mensen zoveel mogelijk op eigen kracht in hun bestaan voorzien en waarin het zelforganiserend vermogen van mensen, het organiseren van de samenredzaamheid bestrijkt. De transformatie is een meerjarige ontwikkeling die start in 2016.

Voor het welslagen van de transformatie in het sociaal domein zetten we innovatiesporen uit:

- ~ langs de lijn van de uitvoeringsprogramma's in het collegeprogramma;
- ~ langs de lijn van de innovatie- en transitietafels met aanbieders en zorgverzekeraars;

- ~ langs de lijn van inkoop (productinnovatie);
- ~ langs de lijn van sociale innovatie.

Armoedebeleid

Wij signaleren een groei van inwoners die leven in armoede en ook de groep kinderen die opgroeien in armoede stijgt. Het is een groeiend probleem in onze stad. Dit komt direct tot uiting in hogere kosten voor bijzondere bijstand als bewindvoeringskosten. Ook het beroep dat wordt gedaan op de regelingen als Jeugd Sport Fonds (JOC) en Jeugd Onderwijs Cultuurfonds (JSF) is structureel hoger. De hogere kosten vangen wij op binnen het totaalbedrag dat in de begroting beschikbaar is gesteld voor minimabeleid. Het armoedeprobleem kent een samenhang met zaken als huisuitzetting, bijstand, meer beroep op zorg (ongezond leven) en sociale uitsluiting. In 2017 gaan we uitvoering geven aan het versterken van het armoedebeleid. Wij gaan ons hierbij sterk richten op preventief beleid. De Nota Armoedebeleid die hierover gaat, zal dit jaar in de raad worden behandeld.

Nieuw beleid

Voor innovatie is structureel budget opgenomen binnen het programma. Het incidentele geld dat nodig is, kan worden onttrokken aan de buffer sociaal domein. Bij het vaststellen van de programmabegroting 2017 neemt de raad hierover het besluit.

Programma 7 Volksgezondheid en milieu

De gemeente heeft de wettelijke taak om stedelijk afval- en hemelwater af te voeren, zonder dat dit ernstige overlast en risico's voor de volksgezondheid met zich meebrengt. Daarnaast heeft de gemeente een zorgtaak voor die situaties waarin de grondwaterstand normaal gebruik van de openbare ruimte structureel ernstig belemmert.

Ook draagt de gemeente zorg voor een doelmatige, efficiënte en milieuverantwoorde inzameling van huishoudelijk afval. Een inzameling die zich steeds meer richt op bronscheiding en materiaalhergebruik (van afval naar grondstof).

Doelenboom

7.1 Het klimaatbestendig maken van Den Helder:

7.1.1 in herstructurering van Nieuw Den Helder bij de herinrichting van de openbare ruimte de benodigde kansen benutten.

7.2 Het nemen van maatregelen op het gebied van energiebesparing, het terugdringen van de uitstoot van broeikasgassen en de overgang naar duurzame energie:

7.2.1 toepassen van duurzame maatregelen in het gemeentelijk vastgoed.

7.3 Het functioneren van de riolering verder verbeteren:

7.3.1 afkoppelprogramma volgens gemeentelijk rioleringsplan volledig afgerond in 2017;

7.3.2 meer kostenbewust vervangen of renoveren van slechte riolering;

7.3.3 intensiveren van rioolinspecties. Alle riolen ouder dan 45 jaar, zijn eind 2017 geïnspecteerd;

7.3.4 monitoren van functioneren en oplossen eventuele knelpunten.

7.4 Het terugdringen van structurele overlast door hemelwater of hoge grondwaterstanden:

7.4.1 concrete aanpak van de zorgplichten hemelwater en grondwater.

7.5 Realiseren van de doelstelling van de rijksoverheid door gescheiden inzameling (bronscheiding) van huishoudelijk afval, in 2020 te komen tot 75% materiaalhergebruik:

7.5.1 vanaf 2017 wordt in de hele gemeente -gefaseerd- een nieuwe afvalinzamelstructuur geïntroduceerd;

7.5.2 de burger wordt zowel fysiek (verschillende containers) als organisatorisch (ophaalfrequentie) zo optimaal als mogelijk gefaciliteerd.

Autonome ontwikkelingen

Wet Natuurbescherming

De nieuwe Wet Natuurbescherming treedt op 1 januari 2017 in werking. Drie bestaande wetten, waaronder de Flora- en Faunawet en de Natuurbeschermingswet worden vervangen door deze nieuwe wet. Doel van de wetgeving is het beschermen van plant- en diersoorten en van terreinen en wateren. De nieuwe wet is een doorvertaling van Europese regelgeving en beoogt een vereenvoudiging. Een belangrijke wijziging is dat de ontheffingsaanvragen voor soorten en de vergunningaanvragen voor gebieden verplicht aanhaken bij de Omgevingsvergunning. De gemeente wordt hierdoor bevoegd gezag en treedt op als toezichthouder en handhaver. Er moet nadrukkelijker worden nagegaan of beschermde soorten en/of gebieden in het geding zijn.

Ook legt de gemeente de aanvraag voor aan de provincie voor een Verklaring van geen bedenkingen (Vvgb). Deze Vvgb moet de gemeente opnemen in de Omgevingsvergunning en hierop toezien.

Wet Milieubeheer

Gemeenten hebben vanuit de Wet Milieubeheer de plicht om energiebesparende maatregelen met een terugverdientijd van vijf jaar of minder te realiseren voor type A-inrichtingen. Hiertoe behoren kantoor- schoolgebouwen, maar ook bijvoorbeeld gymzalen. De komende twee jaar worden de Meerjaren Onderhoudsplannen hierop aangepast. In 2017 is pas meer zicht op de noodzakelijke maatregelen en de daaraan verbonden kosten.

Bestuursakkoord Water

Eind 2011 is het landelijk Bestuursakkoord Water in werking getreden. Hieruit blijkt dat gemeenten in 2020 minstens 10% kostenreductie hebben bereikt, door doelmatiger te werken. Deze doelmatigheidswinst wordt verkregen door meer samen te werken met omliggende gemeenten en het hoogheemraadschap. Daarnaast moet ook de kwetsbaarheid van de beheerorganisatie aandacht krijgen, en de kwaliteit van het rioolbeheer worden geoptimaliseerd.

Huishoudelijk afval

Het landelijk beleid over huishoudelijk afval is vooral gericht op het zoveel mogelijk voorkomen van restafval dat uiteindelijk wordt verbrand. Hierdoor ontstaat een beperking van de CO₂-uitstoot. Op lokaal niveau houdt dit in dat maximaal moet worden ingezet op het zoveel mogelijk scheiden van afval aan de bron en materiaalhergebruik.

Afvalstoffenheffing

Als blijkt dat de opbrengst niet kostendekkend is dan moet het tarief worden aangepast en dat voorstel doen we in de belastingverordening die gelijktijdig met de begroting wordt aangeboden.

Nieuwe ontwikkelingen

Hemelwater en grondwater

Met het vaststellen van een ambitieniveau en het uitvoeren van de bijbehorende maatregelen, geven we concrete invulling aan de zorgplicht voor hemel- en grondwater. Hiermee wordt de overlast en economische schade beperkt. De extra kosten voor dit beleid worden vanaf 2018 verrekend in de rioolheffing. De uiteindelijke hoogte hiervan is afhankelijk van het vastgestelde ambitieniveau, de reductie van de kosten voor de zorgtaak stedelijk afvalwater en de stand van het rioolfonds aan het begin van 2018.

Nieuw beleid

De regionale samenwerking op het gebied van het energie- en klimaatbeleid komt langzaam op gang. Den Helder heeft hierin een voortrekkersrol en biedt, samen met hoogheemraadschap, de gemeenten Hollands Kroon en Schagen ondersteuning op dit gebied. Er is een intentieovereenkomst ondertekend tussen Den Helder en het hoogheemraadschap om de komende twee jaar te werken aan multifunctionele waterkeringen, met de Helderse dijk als pilot. In een studieproject van INHolland wordt onderzoek gedaan naar een betere verbinding tussen stad en zee, het project Dijkstad. De transformatie van Nieuw Den Helder kent een procesmatige aanpak, waarin continu wordt gezocht naar momenten waarop activiteiten en mogelijkheden van klimaatbestendigheid op verschillende schaalniveaus, wijk, buurt en straat kunnen worden gekoppeld. Ook hier werken partijen als de Woningstichting, Landschap NH, HHNK, nutsbedrijven en gemeente intensief samen in bijvoorbeeld de Rivierenbuurt en het Kreekpark.

Voorstel	Baggeren binnenhaven		
Doel	Voldoen aan Wet bodembescherming.		
Motivatie	In 2012 is een waterbodemsanering uitgevoerd in de Maritieme binnenhaven, Koopvaardersbinnenhaven, Boerenverdriet en het Werfkanaal. Uit de evaluatie is gebleken dat conform het Wbb-kader (wet bodembescherming) nog steeds sprake is van onaanvaardbare ecologische risico's en dat daarmee de vooraf gestelde doelstelling niet is behaald. Het bevoegd gezag heeft aangegeven een vervolgmaatregel noodzakelijk te vinden.		
Financieel	Bedrag	Lasten	Dekking
	€77.000	€77.000	Algemene middelen

Programma 8 Ruimte en Stedelijke Vernieuwing

De gemeente Den Helder streeft naar prettige en veilige woonmilieu's. We kiezen niet voor kwantiteit, maar voor kwaliteit. Daarbij zoeken we naar functionele invullingen die bijdragen aan de toeristische

en recreatieve ambities van de stad. Door in te zetten op veelzijdigheid maken we van Den Helder een aantrekkelijke stad om te wonen en creëren we een maximale kans op economische ontwikkeling.

Bij de ruimtelijke ontwikkeling en inrichting van ons gebied houden we rekening met de economische dynamiek van de stedelijke omgeving, en met de rust en ruimte van het open landschap en de kustzone. Een goede balans tussen beide vormt daarbij een belangrijk aandachtspunt.

Doelenboom

8.1 Het stadshart biedt ruimte voor: genieten (stadspark, terrasjes, ijsbaan), gezellig winkelen, ondernemen en initiatieven ontplooiën, aantrekkelijk wonen, uitnodigende en aantrekkelijke entrees en een goede bereikbaarheid:

8.1.1 ontwikkeling Halter Bellevue;

8.1.2 ontwikkeling Anton Pieckplein;

8.1.3 aanpak aanloopstraten Koningstraat en Spoorstraat;

8.1.4 inrichting Stationsvoorplein;

8.1.5 ontwikkelen horeca Willemsoord;

8.1.6 herstructurering aanloopstraten Koningstraat en Spoorstraat.

8.2 Ontwikkelen van de woonkwaliteit:

8.2.1 vraaggericht bouwen, met oog voor de kwaliteit die de woonconsument vraagt;

8.2.2 ontwikkelen van bijzondere woonmilieus op kwalitatief hoogwaardige locaties in of direct aan de rand van de stad;

8.2.3 duurzame inrichting van de woon- en leefomgeving.

8.3 Stad en platteland hebben ruimtelijke kwaliteit die aansluit bij de identiteit van de stad:

8.3.1 Planologische ruimte bieden in bestemmingsplannen voor passende initiatieven

---

Autonome ontwikkelingen

Omgevingswet

Op 1 juli 2015 heeft de Tweede Kamer de Omgevingswet aangenomen. Doel van deze wet is om het aantal wetten en wettelijke regelingen die te maken hebben met de leefomgeving sterk te verminderen. Voor onze gemeente betekent dit dat alle regels die betrekking hebben op de fysieke leefomgeving (waaronder verordeningen en het bestemmingsplan) moeten worden geïmplementeerd in een omgevingsplan. Vanaf juli 2016 tot aan de inwerkingtreding van de wet, naar verwachting in 2019, zullen de aan deze wet verbonden uitvoeringsregels bekend worden gemaakt. Daar waar mogelijk spelen we daar nu al op in door beleid te vertalen naar bestemmingsplannen. Ook actualiseren we het beleid waar nodig, om de overgang zo soepel mogelijk te laten verlopen.

Grondexploitaties

Bij een aantal ruimtelijke ontwikkelingen voeren we een actief grondbeleid, door gronden aan te kopen, te ontwikkelen en te verkopen. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om de ontwikkeling van het bedrijventerrein Doggerswijk West en de woonwijk Willem-Alexander Hof. Sinds 2016 geldt een Vennootschapsbelastingplicht voor gemeenten. Voor deze twee grondexploitaties is Den Helder niet belastingplichtig bevonden. Voor toekomstige grondexploitaties kan het zijn dat de gemeente wel Vennootschapsbelasting moet afdragen. Er worden aangescherpte BBV-regels opgesteld voor grondexploitaties. Deze gewijzigde regels

kunnen van invloed worden op de rekenmethodiek, parameters en verantwoording van de grondexploitaties en daarmee dus op de financiële uitkomst van grondexploitaties. Dit is dan weer van invloed op de gemeentelijke begroting. In de loop van 2016 wordt dit verder uitgewerkt

onderwerp	2016	2017	2018	2019	2020
Onderhoud af te stoten panden	0	-32,5	0	0	0
overige gronden en panden	-110	-108	-106	-104	-102
Huurinkomsten Bastiondreef	-35	-35	-35	-35	-35
ROVEZ	-20	-20	-20	-20	-20
verhuur panden	-60	-60	-60	-60	-60

Tabel 5: Afwijkingen bestaand beleid x € 1000; - = nadeel, anders voordeel

-

Overige gronden en panden

Jaarlijks verhuurt de gemeente gronden zoals bedrijfsgrond en tuingrond aan particulieren. De opbrengsten hiervan worden jaarlijks begroot. Er is geconstateerd dat de begrootte opbrengsten van deze huren in de gemeentelijke begroting, niet overeenkomen met de werkelijke inkomsten hiervan. Voor 2015 waren de inkomsten begroot op een bedrag van € 241.000, terwijl de werkelijke opbrengsten € 129.100 blijken. Voor 2014 was een bedrag van € 303.900 begroot en was de werkelijke opbrengst € 136.578. Om een realistische begroting te krijgen, gaan we vanaf 2016 uit van de werkelijke opbrengst van de huren en pachten. Dit betekent een begroting op basis van de huur,- en pacht opbrengst voor 2015 van € 129.000. Vanaf 2016 wordt dit bedrag geïndexeerd. Tussentijdse wijzigingen daargelaten (bijvoorbeeld bij verkoop van gronden) waarbij het bedrag zal worden bijgesteld.

Onderhoud af te stoten panden

In aanvulling op de programmabegroting 2016 is de verwachting uitgesproken dat panden die worden afgestoten uiterlijk 1 januari 2017 zijn verkocht. Dit zorgt voor een vrijval van € 110.000, doordat op de onderhouds- en exploitatiekosten wordt bespaard. Naar verwachting zal een aantal panden (waarschijnlijk drie) niet voor 1 januari 2017 zijn verkocht. Voor deze objecten worden in 2017 dan nog exploitatie- en onderhoudskosten gemaakt. Het betreft hier alleen incidenteel onderhoud om verdere achteruitgang van de objecten te voorkomen. Op basis van de gemiddelde onderhoudscijfers uit 2015 en 2016 wordt verwacht dat een bedrag van € 32.500 nodig is voor 2017 (€ 25.000 voor incidenteel onderhoud en € 7.500 aan exploitatielasten zoals verzekering en OZB). Daarom wordt de bezuiniging van € 110.000 voor 2017 verlaagd naar € 75.500, zodat voor 2017 nog € 32.500 beschikbaar is voor onderhoud en exploitatie van af te stoten panden.

Verlaging inkomsten raming Bastiondreef

De inkomsten zijn tot een te hoog bedrag geraamd. Het hieruit voortvloeiende nadeel bedraagt jaarlijks ongeveer € 35.000.

ROVEZ

Den Helder verzorgde voorheen het secretariaat van het regionaal portefeuillehoudersoverleg Ruimtelijke Ordening, Volkshuisvesting en Economische Zaken (ROVEZ). Met de start van De Kop Werkt! is het ROVEZ opgeheven. Hierdoor is de bijdrage in personele kosten vanuit de regio komen te vervallen.

Verhuur panden

De verhuuropbrengsten van panden in het stadshart is lager dan geraamd. Bij voortzetting van de verkoop van panden zal deze opbrengst verder dalen.

Nieuw beleid

Haven

Het belang van de ontwikkeling van de haven vergt optimalisatie van het grondgebruik in de havengebieden, een goede positionering van de luchthaven met Heldair en het bepalen en borgen van de ruimtelijke kwaliteit van de entree van Den Helder. De toegenomen verkeersstroom van en naar de Tesohaven vormt daarbij een bijzonder aandachtspunt.

Vastgoedportefeuille

In 2016 wordt de vastgoedportefeuille opnieuw tegen het licht gehouden, om te bepalen of deze nog aansluit bij de doelstellingen. De resultaten hiervan worden opgenomen in een nieuwe gemeentelijke nota Afstoten gemeentelijk vastgoed. Op basis van deze vernieuwde nota wordt inzicht verkregen in de portefeuilleontwikkeling voor de komende jaren, met als een doel een toekomstbestendige, optimale en professionele vastgoedportefeuille in financiële een maatschappelijke zin.

4. Financiële ontwikkelingen

In 2015 wordt voor het eerste jaar van de transitie sociaal domein de balans opgemaakt.

Cijfermatig concluderen wij het volgende:

- ~ de onderbesteding in 2015 bedraagt € 8.912.000, hiervan is € 7.986.000 toe te voegen aan de bestemmingsreserve sociaal domein (buffer);
- ~ het resultaat 2015 is voor een belangrijk deel incidenteel. In hoeverre dit structureel is hangt af van de ontwikkeling van de zorguitgaven in de komende jaren;
- ~ de structurele taakstelling loopt op naar € 7.760.000 in 2020;

Met de vorming van de bestemmingsreserve sociaal domein vanuit 2015 en mogelijke toevoegingen in 2016 ev. denken wij een solide financiële basis te hebben gevormd voor het opvangen van de rijksbezuinigingen vanuit de transities.

Onderstaand overzicht laat onder 'stand begroting 2017' zien dat na de verwerking van autonome ontwikkelingen een tekort ontstaat dat oploopt tot een bedrag van € 1.163.000. Hiertegenover staat dat de jaarrekening sluit met een overschot voor realisatiebestemming van € 12 miljoen. Hierbij vallen twee zaken op:

- ~ op kostenplaatsen blijft al jaren rond de € 1 miljoen over;
- ~ er is sprake van een aanmerkelijke kapitaallastenvrijval, als gevolg van later gerealiseerde investeringen.

Op grond hiervan lijkt het ons reëel de financiële ruimte in de begroting te gebruiken. Dit doen we door voor te stellen om op de kostenplaatsen olopend tot € 350.000 ruimte weg te halen en voor investeringen een taakstelling van € 150.000 op te nemen als gevolg van een andere wijze van ramen van investeringen. Tevens willen we de inhuur op vacatureruimte met 10% beperken en hiervoor een stelpost opnemen van € 400.000.

Jaar	2017	2018	2019	2020
Stand begroting 2016 na aanvulling	129	122	7	7
Autonome ontwikkelingen	-1279	-1260	-1415	-1411
Verschil kapitaalslasten	105	92	127	76
Verlaging raming loonsom	350	350	380	430
Stand begroting 2017	-695	-696	-901	-898

Stelpost bezuiniging kostenplaatsen	200	200	350	350
Stelpost inzet vacatureruimte/inhuur	400	400	400	400
Stelpost onderuitputting investeringen	100	100	150	150
Actualisatie begrotingssaldo in de kadernota	5	4	-1	2

Overzicht 6: Financieel meerjarenperspectief 2017-2020 (x € 1000;- = nadeel, anders voordeel)

Als gevolg van cao ontwikkelingen neemt de loonsom toe. Compensatie vindt plaats via de algemene uitkering. Hiertegenover staat ook een afname van de loonsom. De belangrijkste oorzaak hiervan is dat bij vacaturevervulling de inschaling van de instroom lager is dan van personeel dat uitstroomt. De raming van de loonsom kan met € 350.000 worden verlaagd.

Weerstandvermogen

In de jaarrekening van 2015 is de ratio weerstandsvermogen opnieuw gewogen. De volgende gegevens zijn opgenomen in de tekst van de weerstandparagraaf;

De stand van de algemene reserve kent eind 2015 een omvang van € 25.804.000.

Op deze stand worden de volgende mutaties verwacht:

~ Positief resultaat jaarrekening 2015 € 12.359.000

~ Resultaatbestemming jaarrekening 2015 -/- € 11.858.000

Als beschikbaar weerstandsvermogen resteert € 26.305.000.

De ratio weerstandsvermogen is € 26.305.000 / € 18.347.423 = 1.43

De ratio valt boven de door de raad gekozen minimum range van $1.0 < \text{ratio} > 1.4$. en is daarmee voldoende.

Er zijn geen maatregelen nodig om de ratio van het weerstandsvermogen te verhogen.

Uit bovenstaande gegevens blijkt duidelijk dat de gemeente Den Helder voldoende dekking heeft om zijn risico's af te dekken.

Reserves

De reserves zijn beoordeeld en de onderstaande reserves kunnen vervallen. Het totaalbedrag van € 437.000 kan vrijvallen ten gunste van de algemene reserve.

Vrijval reserve frictiefonds	310
Vrijval reserve participatie/werkdeel	40
WWB	
Vrijval reserve multicultureel centrum	26
Vrijval reserve winst De Nollen	61
Totale vrijval	437

Tabel 7: Reserves (x€ 1.000)

Bezuinigingen op subsidies

Ruim een jaar geleden, maar ook in de sessies gehouden met de Argumentenfabriek over bezuinigingen eind 2015 is aangedrongen op een heroverweging van subsidies.

Hier nog eens naar kijkend blijkt dat veel subsidies vanuit sociaal domein eerder inkoop zijn en dat de subsidiëring met name sport en cultuur betreft. Voor deze aandachtsgebieden hebben wij reeds voorstellen geformuleerd. Daarom achten wij een over-all heroverweging van subsidies niet zinvol en gaan we verder met de bezuinigingsvoorstellen voor met name cultuur zoals deze reeds zijn geformuleerd.

Autonome ontwikkelingen

In onderstaand overzicht staan de autonome ontwikkelingen 2017-2020. In Hoofdstuk 3 vindt u een toelichting op deze ontwikkelingen

Kadernota 2017-2020	prog.	2017	2018	2019	2020
Tekort parkeeropbrengsten	1	138	136	326	326
Noodzakelijke investeringen ICT	1	213	165	165	165
Bijdrage veiligheidsregio	1	285	285	285	285
Gladheidsbestrijding	2	49	49	49	49
Begraafplaatsrechten	2	70	70	70	70
Sprinklerinstallatie Koninckshoek	2	39	39	38	37
Minder pachtopbrengsten strandhuisjes	2	10	10	10	10
Areaalverhoging	2	59	59	59	59
Kosten kwaliteitsimpuls	2	25	25	25	25
Indexatie	2	70	70	70	70
Stijging kosten OZB etc. zwembad	5	25	25	25	25
Vervallen bezuiniging Rugbyclub DH	5	38	38	38	38
Halve fte Privacy/informatiebeveiliging	6	35	35	35	35
Onderhoud af te stoten panden	8		33		
Minder verhuur gronden/panden	8	168	166	165	162
Minder huurinkomsten Bastionsdreef	8	35	35	35	35
Vervallen bijdrageregio in ROVEZ	8	20	20	20	20
		1279	1260	1415	1411

Bijlagen

Bijlage 1

Grote projecten

Stadhuis

Er is een doorrekening gemaakt van vier mogelijke huisvestingsalternatieven. Door de raad is een keuze gemaakt voor renovatie van het huidige stadhuis aan de Drs. F. Bijlweg. De huisvesting moet een sober, doelmatig en duurzaam ontwerp hebben en exploiteerbaar zijn binnen de huidige huisvestingslasten. Nadat een voorbereidingskrediet beschikbaar is gesteld, zal voor de gekozen locatie een voorlopig ontwerp worden opgesteld en vervolgens de benodigde planologische procedure worden gestart.

Noorderhaaks

In oktober 2015 is een krediet van € 4,2 miljoen beschikbaar gesteld voor de aanleg van de Noorderhaaks. De aanbesteding van het werk heeft inmiddels plaatsgevonden. In het contract is een participatietraject opgenomen voor de verdere detaillering van het project. De aanleg zal eind 2017 gereed zijn.

Ontwikkeling Buitenveld/Boerenverdrietsluis

De brug over het Boerenverdriet kan in de huidige staat niet meer dienst doen. De kosten van renovatie van de brug liggen tussen de € 400.000 en € 1.200.000 (afhankelijk van het gewenste gebruik). Het belang van de brug neemt toe als Buitenveld een nieuwe bestemming krijgt. Willemsoord BV reserveert jaarlijks vanaf 2013 € 73.000 voor het onderhoud. Gezien het medebelang voor de ontwikkeling van Buitenveld lijkt een gemeentelijke bijdrage op termijn wenselijk. Hiervoor zijn op dit moment nog geen middelen gereserveerd.

Willemsoord

Met de opening van de schouwburg heeft Willemsoord een nieuwe impuls gekregen. Willemsoord BV beoogt een verdere versterking van het horecacluster in de Zuidwesthoek. Dit sluit aan bij de wens van een aantal horecaondernemers in de Koningstraat om zich te verplaatsen naar Willemsoord. De initiatiefnemers hebben

aangegeven de uitwerking van het concept en de planvorming in 2017 te kunnen afronden, waarna de procedure Omgevingsvergunning kan worden gestart.

Voormalig postkantoor Middenweg

Nu het scenario van verkoop van het postkantoor aan het Rob Scholte Museum niet meer aan de orde is, wordt gewerkt aan het tweede scenario: verkoop van het pand door middel van een tender met voorwaarden. Om de kans op inschrijvingen te vergroten, zal de verkoopleidraad worden opgesteld door middel van een marktconsultatie.

Stadshart

De komende jaren zullen we blijven investeren in het stadshart. De maatregelen sluiten aan bij de prioriteiten van het Ambitiedocument Huiskamer van de Stad, maar ook bij de urgentie die voortkomt uit de leegstand die zich op diverse plekken manifesteert. Ter bestrijding van de leegstand wordt gekozen voor een programmatische aanpak die nader wordt uitgewerkt. Daarvoor zijn binnen het programma middelen gereserveerd (zie onderstaande tabel). Wij zullen voorstellen om daarnaast de reserve aankoop panden stadshart (€ 1,8 miljoen) te benutten voor de herontwikkeling en het opknappen van panden in het stadshart, die de uitstraling van het winkelhart als een levendig stadshart met een kwalitatief goede detailhandel belemmeren.

	2016	2017	2018	2019	2020
Kosten adviezen, communicatie en supervisor	100.000	100.000	100.000	100.000	100.000
Storting Anton Pieckplein	140.000				
Gratis parkeren	120.000				
Bijdrage programma Zeestad	355.000	355.000	355.000		
Koningstraat/Spoorstraat	130.000	300.000	550.000		
Leegstandsprogramma	130.000	390.000	150.000	50.000	
gevelrenovatie	100.000				
Stadspark				350.000	400.000

Nieuw beleid Kadernota 2017-2020	Prog.	2017	2018	2019	2020
Structureel					
FTE uitbreiding (senior adviseur)	1	100	100	100	100
Visie Dierenwelzijn	1	13	13	13	13
Vergadersysteem	1	52	50	49	47
Veteranendag	1	20	20	20	20
Gratis parkeren in het centrum	1	205	205	205	205
Buurtbemiddeling	2	30	30	30	30
Mede-fin. basis organisatie MCN	3	100	100	100	100
Verhogen bijdrage Top van Holland	3	25	25	25	25
Community College/Maatsch.stages	4	70	70	70	70
Culturele innovatie	5	20	20	20	20
		635	633	632	630
Incidenteel					
Fietspad Duinweg	2	280	0	0	0
Dekking subsidie fietspad Duinweg	2	-140	0	0	0
Bruggen fietspad Ooghduyne	2	0	325	0	0
Dekking subsidie fietspad Ooghduyne	2	0	-125	0	0
Dekking Reserve Drooghe Weert	2	0	-200	0	0
Natuur- en recreatieontw.Streepjesberg	2	250	0	0	0

Dekking subsidie provincie Streepjesberg	2	PM	0	0	0
Onderh. brug over Boerenverdriet	2	PM	0	0	0
Nieuw Perspectief	2	0	50	0	0
Aanpassing bezuinigingstaakstelling	5	65	133	0	0
Baggeren binnenhaven	7	77	0	0	0
		532	183	0	0
Totaal nieuw beleid		1.202	851	667	665

Bijlage 2

Bijlage 2

Technische uitgangspunten voor de begroting 2017

<u>Loonontwikkeling</u>	0,40 %
<u>Prijzontwikkeling</u>	0,00 % (nullijn tot en met 2017)
<u>Gemeenschappelijke regelingen</u>	1,93 % (mogelijk nullijn, zie toelichting)
<u>Omslagrente</u>	4,00 %
<u>Rentetoevoeging aan reserves en rente grondexploitatie</u>	4,00 %
<u>Subsidies gesubsidieerde instellingen</u>	0,72 %
<u>Gemeentelijke heffingen (m.u.v. rioolrecht)</u>	0,45 %

Tabel 3: Samenvatting uitgangspunten

Loonontwikkeling

Voor de loonontwikkelingen is uitgegaan van de meest recente cao-ontwikkelingen (het cao-akkoord van 28 januari 2016). Hierin staat opgenomen dat de salarissen met ingang van 1 januari 2017 structureel met 0,4% zullen stijgen.

Prijzontwikkeling

Op basis van de CPB-ramingen wordt een prijsontwikkeling (bruto binnenlands product) verwacht van 1,30%. Bij de vaststelling van de programmabegroting 2014-2017 is besloten de komende jaren geen prijscompensatie toe te passen op de budgetten die het betreft. Tot en met 2017 wordt de nullijn gevolgd.

Gemeenschappelijke regelingen (GR-en)

Voor de gemeenschappelijke regelingen is de loon- en prijscompensatie gebaseerd op de macrocijfers voor de loon- en prijsstijging van december 2015. Deze zijn 2,2% voor de loonontwikkeling en 1,3% voor prijsontwikkeling. De indexering die wordt toegepast, heeft betrekking op de gemeentelijke bijdrage. Hierbij is de verhouding tussen de loon- en prijsgevoelige componenten van belang. Bij een verhouding van 70/30 tussen respectievelijk de loon- en prijsgevoelige elementen, stijgt de gemeentelijke bijdrage met 1,93%.

Tijdens een bestuurlijk overleg uit december 2014 is het volgende afgesproken:

- ~ Er wordt geen loon- en prijscompensatie toegekend aan gemeenschappelijke regelingen van 2016 tot 2019 (bezuinigingsopdracht ter grootte van de indexatie);
- ~ De gemeentesecretarissen van de betrokken gemeenten krijgen opdracht om te komen met een plan van aanpak, dat resulteert in besluitvorming over eventuele aanvullende meerjarenafspraken, bezuinigingen en gemeenschappelijke regelingen.

Op 13 januari 2016 is een bestuurlijk overleg geweest met bestuurders uit de drie regio's om te komen

tot overeenstemming over de indexatie 2017. Hierbij constateren we dat de regio's Westfriesland en Kop van Noord-Holland zich kunnen vinden in de indexatie van 1,93% voor 2017. De gemeenten Alkmaar en Heerhugowaard (regio Alkmaar) zijn van mening dat tegenover de indexatie van 1,93% een bezuinigingsopdracht van 1,93% moet worden gezet (de nullijn-variant). Dit betekent dat uiteindelijk een besluit van het Algemeen Bestuur de hoogte van de indexatie bepaalt.

Er wordt voorgesteld om in de begroting 2017 rekening te houden met indexering van de gemeentelijke bijdrage en gemeenschappelijke regelingen.

Omslagrente

Voor de begroting 2016 wordt voorgesteld uit te gaan van een omslagrente van 4%. Dit percentage wordt gebruikt voor de berekening van de lasten van (toekomstige) investeringen. Dit percentage geldt ook voor de rentetoevoeging aan reserves en de doorberekening van rente aan grondexploitaties.

Gesubsidieerde instellingen

Bij gesubsidieerde instellingen is sprake van een 80/20-verhouding tussen het respectievelijk loon- en prijsgevoelige deel van de uitgaven. Hiermee komt de loon- en prijsontwikkeling voor 2017 uit op 0,72%.

Gemeentelijke heffingen

Uitgaande van een verhouding van 50/50 tussen het respectievelijk loon- en prijsgevoelige deel van de gemeentelijke uitgaven, bedraagt het gemiddelde inflatieniveau voor 2017 0,45%.

Om te kunnen voorzien in de dekking van de loon- en prijsstijging, moeten de belastingtarieven een trendmatige stijging ondergaan.

Formatie

Peildatum voor de toegestane formatie is 1 februari 2016.